

Bilag 4.

Idet den undertegnede ved Indenrigsministeriets Resolution af 2den Februar d. A. nedsatte Kommission til Undersøgelse af Spørgsmaalet om en Afløsning af den Ejeren af Frisenvold Laksegaard tilkommende Eneret til Fiskeri i Sejldybet i Gudena og Randers Fjord skriver til at aflægge Beretning om Resultatet af sin Virksomhed, skal man tillade sig efter anstillede Undersøgelser at fremstille, hvorledes de faktiskste Forhold stille sig.

Som det i et af afbøde Justitsraad Neckelmann, Borgmester i Randers, i Aaret 1833 udgivet Skrift: „Om Fiskeriet i Randers Fjord, en Afdeling af Randers Købstads Beskrivelse“, i Forordet er bemærket, har det i mere end tre Aarhundreder været omtvistet, hvorvidt Laksegaardens Rettigheder i Gudena og Randers Fjord strække sig, og har der, naftet en Række kongelige specielle Benaadninger, Resolutioner og Anordninger have behandlet dette Anliggende, endnu til de seneste Tider stadig været Retstrætter om disse Rettigheder. Saavel oven som neden for Byen fandtes der en Mængde Laksegaarde, og forskellige Kommissioner have været nedsatte for at ordne Forholdene imellem dem, ligesom for i det hele at ordne Sejladfjen og Fiskeriet i Aaen og Fjorden og give Bestemmelser for dettes Udøvelse, men de givne Forordninger ere aldrig alvorlig blevne overholdte, og de prætenderede Rettigheder ere aldrig strengt blevne hævede.

De indtil langt hen i dette Aarhundrede endnu eksisterende Laksegaarde, navnlig i Sidestrømmene ved Randers By, der alle tilligemed Fiskeriretten deri tilhørte private, ere efterhaanden blevne nedlagte, særlig ved Bestræbelser fra Randers Havnekommissions Side af Hensyn til Sejladfjen, men ogsaa fordi Driften af dem ikke kunde svare Regning. Laksen søger nemlig ved sin Dpgang det dybeste Vand, og da Havnevesenet efterhaanden har uddybet Sejldybet i Fjorden og Gudenaen indtil Randers Bro til en Dybde af 11—15 Fod, har Laksen som Følge heraf forladt Sidestrømmene og søger nu kun i Hovedstrømmen der, hvor der er dybest Vand. Forskellige af Sidestrømmene har Havnekommissionen købt dels for at have fri Hænder med Hensyn til Havnens Indretning, dels for at forhindre Fiskerigaarde og Afspærringer til Gene for Sejladfjen, og andre af disse Strømme ere købt eller lejede af Ejeren af Frisenvold Laksegaard for at hindre andre i at fiske i dem, medens i nogle Fiskeriretten ganske vist endnu tilkommer vedkommende Ejere, men Laksegaarden er nedlagt, da det af den ovenberørte Grund ikke kan betale sig at drive Laksefiskeri der.

Lakse- eller Fiskegaardens Indretning skriver sig formentlig fra det 16de eller Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, og af de forskellige Besvælinger og Kommissionsforretninger fremgaar det, at Fjorden og Aaen have været saa bebyggede med Fiskegaarde, at Strømmen er bleven hindret, og Sejladfjen i høj Grad vanskeliggjort. Hvor mange Laksegaarde der har været, kan ikke siges med Bestemthed, men af Laksekommissionens Betænkning af 1698 fremgaar det, at der den Gang fandtes oven for Randers Bro 13 Laksegaarde og neden for Broen 25. Paa Neckelmanns Tid (1833) var kun i Drift 12 Laksegaarde, nemlig:

Frifenvolds, tilhørende Apoteker Faith,

Oergaarden og Sygstuergaarden, tilhørende Clausholm,

Anden Møllergaard og Apotekergaarden, tilhørende Købmand Quigan.

Randers Bys Laksegaard, hvormed Borgmesteren var beneficeret, alle Vest for Sønderbro, og Øst for Broen: